

Financial reporting regulation for small and medium sized private firms : an empirical analysis of compliance, perceptions, costs, and usefulness

Citation for published version (APA):

Bollen, L. H. H. (1996). *Financial reporting regulation for small and medium sized private firms : an empirical analysis of compliance, perceptions, costs, and usefulness*. Rijksuniversiteit Limburg.

Document status and date:

Published: 01/01/1996

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Download date: 23 Apr. 2021

Samenvatting

Het doel van deze dissertatie is bij te dragen aan de literatuur op het gebied van de economische effecten van regelgeving van externe financiële verslaggeving door ondernemingen. Daarbij richt deze studie zich in het bijzonder op de economische gevolgen voor kleine en middelgrote ondernemingen. In het bijzonder worden de volgende vragen empirisch onderzocht:

- in hoeverre voldoen kleine ondernemingen aan de wettelijke verplichtingen die er in Nederland bestaan rond de externe financiële verslaggeving van ondernemingen?
- wat zijn de opvattingen van managers van kleine ondernemingen ten aanzien van het bestaan en de gevolgen van deze Nederlandse wet- en regelgeving?
- wat zijn de kosten voor kleine ondernemingen die zijn verbonden aan de samenstelling en publikatie van het financiële jaarverslag en in hoeverre zijn deze kosten beïnvloed door de bestaande wet- en regelgeving op dit gebied?
- wat zijn de opvattingen van gebruikers, met name bankmedewerkers, ten aanzien van het belang van het financiële jaarverslag van kleine en middelgrote ondernemingen?

Binnen het vakgebied van de financiële berichtgeving door ondernemingen (financial accounting) bestaat er een uitgebreide discussie omtrent het nut van en de noodzaak voor regelgeving van de financiële verslaggeving door ondernemingen. Deze discussie heeft zich met name toegespitst op de situatie rond grote (beurs-) ondernemingen. Een belangrijke reden hiervoor is dat in de VS, de federale regelgeving op dit gebied uitsluitend van toepassing is op beursondernemingen. Daardoor bestaat er binnen de VS relatief weinig aandacht voor de gevolgen van regelgeving voor kleine ondernemingen of voor ondernemingen die niet op een aandelenbeurs worden verhandeld.

Recente ontwikkelingen binnen de Europese Unie (EU) met betrekking tot de wetgeving voor de financiële jaarverslaggeving van ondernemingen, hebben er toe geleid dat in de EU-lidstaten deze wetgeving niet is beperkt tot grote ondernemingen maar ook van toepassing is op kleine en middelgrote ondernemingen. Daarmee ontstaat de vraag of de argumenten die in de discussie rond regelgeving van financiële verslaggeving door grote open ondernemingen worden gebruikt, op dezelfde wijze van toepassing zijn op kleine en middelgrote besloten ondernemingen.

Daarnaast doet het feit dat er binnen de EU wetgeving voor de financiële verslaggeving voor kleine en middelgrote ondernemingen bestaat, de vraag reizen wat de gevolgen van

deze wettelijke regels voor de betrokken partijen zijn geweest. Met name het aspect van de naleving van de bestaande wettelijke regels lijkt in het kader van klein en middelgrote ondernemingen van bijzonder belang. Immers, gezien het grote aantal ondernemingen lijkt het, mede gezien het ontbreken van een verplichte accountantscontrole voor kleine ondernemingen, moeilijk een adequate controle op de naleving van de wettelijke vereisten uit te voeren.

In hoofdstuk 2 worden de economische theorieën met betrekking tot de wenselijkheid van wetgeving van financiële verslaggeving besproken. De argumenten die worden gebruikt binnen de public interest benadering en de private interest benadering worden hier behandeld. Tevens wordt een overzicht gegeven van de relevante empirische literatuur die op dit gebied is verschenen. Het hoofdstuk gaat in op de vraag of de argumenten die in beide theorieën worden gehanteerd in gelijke mate van toepassing zijn op kleine en middelgrote ondernemingen. Een belangrijk aspect hierbij is dat regelgeving niet alleen afhangt van de omvang van de betrokken onderneming maar ook van andere factoren, met name de ondernemingsvorm.

In het tweede deel van dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag waarom regelgeving voor kleine en middelgrote ondernemingen anders zou moeten zijn dan regelgeving voor grote ondernemingen.

Daarnaast wordt uitgebreid aandacht geschonken aan de vraag of verschillen in ondernemingsvorm aanleiding geven om verschillen in regelgeving te beargumenteren. Hierbij wordt met name ingegaan op de verschillende rol die het financiële jaarverslag speelt bij naamloze vennootschappen en besloten vennootschappen.

In hoofdstuk 3 wordt een gedetailleerde analyse uitgevoerd met betrekking tot de financiële jaarverslagen die door kleine ondernemingen in Nederland worden gedeponereerd bij het handelsregister van de diverse Kamers van Koophandel. Daarbij is aandacht geschonken aan de tijdigheid van deponering en zijn een aantal kwaliteitsaspecten van de gepubliceerde jaarstukken onderzocht. In het onderzoek is gebruik gemaakt van jaarverslagen met betrekking tot het boekjaar 1984 en met betrekking tot het boekjaar 1991. Het boekjaar 1984 is het eerste boekjaar waarop de Nederlandse regelgeving rond de financiële verslaggeving van kleine ondernemingen van toepassing is. Jaarverslagen uit 1991 zijn aan het onderzoek toegevoegd om te onderzoeken of de verschillende kwaliteitsaspecten van de gepubliceerde jaarstukken in de loop der tijd zijn veranderd.

Uit gegevens omtrent het aantal bij het handelsregister gedeponeerde jaarstukken kan worden afgeleid dat hoewel een belangrijk deel ($\pm 50\%$) van de kleine vennootschappen geen jaarstukken over het boekjaar 1984 heeft gedeponereerd, de naleving van de deponeringsplicht in latere jaren sterk is verbeterd en dat met betrekking tot het boekjaar 1991 zo'n 85% van alle betrokken kleine ondernemingen aan de deponeringsplicht heeft voldaan. Daarbij dient te worden aangetekend dat ook in latere jaren het overgrote deel van de gedeponeerde jaarstukken (91% met betrekking tot 1984 en 81% met betrekking tot 1991) later dan 13 maanden na het einde van het betreffende boekjaar wordt gedeponereerd.

Als gevolg van een toenemende toepassing van de in de wetgeving opgenomen standaardmodellen voor de balans is de vergelijkbaarheid van de gedeponeerde jaarstukken van kleine ondernemingen toegenomen in de loop der tijd. Met betrekking tot de hoeveelheid en de gedetailleerdheid van de informatie in de gedeponeerde jaarstukken blijkt echter dat ook in 1991 veel jaarstukken een beperkte hoeveelheid informatie bevatten. Het is echter moeilijk om vast te stellen of het ontbreken van informatie-items die op basis van de wetgeving dienen te worden gepubliceerd door kleine onderneming een gevolg is van het niet naleven van de wettelijke regels door de betrokken ondernemingen of dat de betreffende gegevens niet van toepassing zijn op de betrokken ondernemingen.

Hoofdstuk 4 bevat de resultaten van een enquête onderzoek onder zo'n 560 managers en eigenaars van kleine Nederlandse ondernemingen. De enquête heeft enerzijds betrekking op de opvattingen van de respondenten omtrent de externe financiële verslaggeving in het algemeen en omtrent de gevolgen van de in 1983 geïntroduceerde wetgeving op dit gebied in het bijzonder. Uit de resultaten van deze studie blijkt de financiële verslaggeving binnen kleine ondernemingen geen belangrijk probleemgebied vormt. Hoewel het duidelijk is dat managers van kleine ondernemingen weinig nut zien in het publiceren van hun financiële jaarverslag, blijken de bestaande wettelijke regels geen systematisch negatieve reactie bij de respondenten op te roepen.

In het tweede deel van dit hoofdstuk wordt aandacht geschonken aan de kosten voor kleine ondernemingen die samenhangen met de samenstelling en publicatie van de financiële jaarstukken. Tevens is daarbij aandacht geschonken aan de vraag of de in 1983 geïntroduceerde wettelijke regels hebben geleid tot een significante verhoging van de verslaggevingskosten voor kleine ondernemingen. Hoewel kan worden aangetoond dat de aanpassing van de Nederlandse wetgeving heeft geleid tot een kostenverhoging voor kleine ondernemingen, dient hierbij te worden aangemerkt dat voor alle betrokken ondernemingen de verslaggevingskosten slechts een zeer beperkt deel van de totale kosten van de onderneming uitmaken. Wel kan worden aangetoond dat de relatieve verslaggevingskosten hoger zijn naarmate de omvang van de onderneming afneemt. In combinatie met ander bestaand onderzoek kan worden gedemonstreerd dat een dergelijk verband zich tevens uitstrekt over middelgrote en grote ondernemingen. Het feit dat de relatieve kosten voor kleine ondernemingen hoger zijn dan de relatieve kosten voor grote ondernemingen geeft een indicatie dat de bestaande vrijstellingen binnen de Nederlandse wetgeving geen volledige compensatie voor kleine ondernemingen inhouden.

Hoofdstuk 5 bevat een studie onder een belangrijke gebruikersgroep van financiële jaarverslagen: banken. In dit onderzoek zijn 200 medewerkers van banken die zijn betrokken bij het verstrekken van kredieten aan kleine en middelgrote ondernemingen door middel van een schriftelijke enquête benaderd. Doel van dit onderzoek is na te gaan in hoeverre de respondenten belang hechten aan de jaarlijkse publicatie van het financiële jaarverslag door kleine en middelgrote ondernemingen. De resultaten geven aan dat bij kredietaanvragen van middelgrote ondernemingen de jaarstukken een belangrijke bron van informatie voor de bank is maar dat daarnaast ook niet financiële

informatie zoals eerdere contacten met het management van de onderneming en bedrijfsbezoeken een veel gevallen een grote rol spelen.

In combinatie met bestaand onderzoek op dit gebied kan tevens worden aangegeven dat naarmate de omvang van de onderneming afneemt, het belang van de financiële jaarstukken in het kredietverstrekingsproces afneemt en er meer belang wordt gehecht aan andere bronnen van informatie. Hierbij dient echter te worden aangemerkt dat zowel in dit onderzoek als in ander vergelijkbaar onderzoek er met betrekking tot de vraag of de informatiebehoefte van banken afhangen van de omvang van de onderneming een grote mate van onenigheid onder respondenten bestaat.